

Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце
БДУКМ

С. Л. Шпарло

“*dd*” *06* 2022 г.

Рэгістрацыйны № ВД-*341a*эвуч.

ФАЛЕРЫСТЫКА

*Вучэбная праграма
ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны
(па напрамках)*

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны, зацверджанага пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 12.04.2022 № 75, вучэбнага плана БДУКМ па спецыяльнасці

СКЛАДАЛЬНІК:

І. Н. Колабава, дацэнт кафедры гісторыка-культурнай спадчыны ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

А.А. Гулак, дацэнт кафедры рэжысуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат філалагічных навук, дацэнт

М. М. Елінская, вядучый рэферэнт аддзела арганізацыйнай работы, інфармацыі і выкарыстання дакументаў Дэпартамента па архівах і справаходству Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь, кандыдат гістарычных навук

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай гісторыка-культурнай спадчыны ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” (пратакол №10 ад 19.05.2022)

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” (пратакол № 5 ад 21.06.2022)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне “Фалерыстыка” прызначана для студэнтаў спецыяльнасці “Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках)”.

Мэтай выкладання вучэбнай дысцыпліны “Фалерыстыка” з’яўляецца вывучэнне студэнтамі гісторыі ўзнікнення і фарміравання дзяржаўных узнагарод краін, у склад якіх уваходзілі беларускія землі на працягу сваёй гісторыі.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Фалерыстыка” спрыяе падрыхтоўцы студэнтаў да практычнай дзейнасці, да больш паглыбленага аналізу і апісання розных відаў гістарычных крыніц. Авалоданне тэарэтычнымі і практычнымі навыкамі ў дадзеным кірунку спрыяе фарміраванню ўсебакова развітога спецыяліста ў галіне музейнай справы і аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

Актуальнасць дадзенай вучэбнай дысцыпліны курса вызначаецца яе роляй у працэсе падрыхтоўкі навуковых супрацоўнікаў музейных і турыстычных устаноў.

Мэтавая накіраванасць вучэбнай дысцыпліны “Фалерыстыка” акрэслівае шэраг задач:

- прасачыць на фактычным матэрыяле гісторыю станаўлення і развіцця дысцыпліны “Фалерыстыка”;
- выявіць характэрныя асаблівасці сістэмы аховы гісторыка-культурнай спадчыны ў Беларусі на прыкладзе фалерыстычных калекцый.

Зместам вучэбнай дысцыпліны ў адпаведнасці з адукацыйным стандартам вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці “Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны” прадугледжана фарміраванне наступнай кампетэнцыі:

СК – 4 Прымяняць метады і дасягненні археалогіі, рэлігіязнаўства і спецыяльных гістарычных дысцыплін для выяўлення, крытычнага аналізу і інтэрпрэтацыі музейных крыніц, вызначэння агульнага і асаблівага ў развіцці сусветных рэлігій.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Фалерыстыка” студэнты павінны *ведаць*:

- прадмет даследавання спецыяльных гістарычных дысцыплін;
- прыёмы і аб’екты даследавання спецыяльных гістарычных дысцыплін;
- інфармацыйныя крыніцы ў дадзеным кірунку;
- методыку самастойнай работы з крыніцай і апрацоўкі інфармацыі;
- гістарычныя ўмовы развіцця фалерыстыкі;
- методыку выкарыстання набытых ведаў у музейнай працы;
- навуковыя дасягненні айчынных і замежных даследчыкаў у дадзенай галіне;

Студэнты павінны *ўмець*:

– выкарыстоўваць прыёмы і метады спецыяльных гістарычных дысцыплін;

– выкарыстоўваць даныя спецыяльных гістарычных дысцыплін пры правядзенні практычнай і навуковай работы;

– праводзіць навуковую апрацоўку музейных калекцый;

– выкарыстоўваць інфармацыйныя крыніцы ў музейнай працы;

– выкарыстоўваць найноўшыя навуковыя дасягненні айчынных і замежных даследчыкаў у дадзенай галіне ў фондавай і экспазіцыйнай музейнай рабоце.

Студэнты павінны *валодаць*:

– прафесійнымі навыкамі аналіза і выкарыстанні інфармацыйных рэсурсаў у галіне спецыяльных гістарычных дысцыплін;

– навыкамі стварэння інфармацыйных прадуктаў розных відаў па тэме курса.

Асноўнымі формамі навучання па вучэбнай дысцыпліне з’яўляюцца лекцыі і семінарскія заняткі, заданні для самастойнай работы студэнтаў.

Замацаванне атрыманых ведаў мае працяг пры праходжанні вучэбнай і вытворчай практыкі ў музеях краіны, у фондах, якіх знаходзяцца фалерыстычныя калекцыі.

Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны “Фалерыстыка” выкарыстоўваюцца сучасныя метады навучання і камп’ютарныя тэхналогіі.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкарыстоўваюцца рэйтынгавыя, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай работы, вучэбна-метадычныя комплексы. У практыку правядзення семінарскіх заняткаў укараняюцца метадыкі актыўнага навучання, дыскусійныя формы.

Вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне “Фалерыстыка” распрацавана з улікам пастаўленых задач, узгоднена з праграмамі іншых вучэбных дысцыплін, якія выкладаюцца на кафедры гісторыі Беларусі і музеязнаўства (“Геральдыка”, “Этналогія і этнаграфія Беларусі”, “Гісторыя Беларусі” і інш.).

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Фалерыстыка” прадугледжана ўсяго 96 гадзін, аўдыторных – 44 гадзіны. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: 34 гадзіны – лекцыі, 10 гадзін – семінарскія заняткі.

Форма кантролю ведаў – залік.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

ФАЛЕРЫСТЫКА

Уводзіны. Прадмет, задачы і крыніцы фалерыстычных даследаванняў.

Гістарыяграфічны агляд

Вызначэнне фалерыстыкі як навуковай дысцыпліны. Этымалогія тэрміна фалерыстыка. Прадмет, задачы, крыніцы фалерыстыкі (узнагародныя знакі, узнагародная дакументацыя, выяўленчыя крыніцы, кінафотадакументы і інш.). Гістарыяграфічны агляд развіцця фалерыстыкі.

Сувязь фалерыстыкі з іншымі гістарычнымі дысцыплінамі (нумізматэкай, геральдыкай, сфрагістыкай і інш.).

Спецыяльная тэрміналогія (ордэн, фалера, фалеронім, інсігнія і інш.).

Класіфікацыя ўзнагарод па каштоўнаснай шкале, матэрыялу, форме, спосабе і правілах нашэння, храналагічнаму прынцыпу, па краінах і інш.

Буйнейшыя фалерыстычныя зборы ў музеях Беларусі.

Раздзел I Агульная фалерыстыка

Тэма 1 Узнагародная атрыбутыка антычнага свету

Узнагародныя знакі Старажытнай Грэцыі (фалеры).

Сістэма ўзнагарод Рымскай імперыі. Вянцы (кароны) – узнагароды за ваенныя і грамадзянскія заслугі. Стужкі да карон, узнагародныя ланцугі, бранзалеты, дзіды, фіялы, фалеры і інш.

Традыцыя калектыўных узнагарод. Сігны, сцягі.

Тэма 2 Манаскія, духоўна-рыцарскія і свецкія ордэны

Ордэн як манаская ці духоўна-рыцарская арганізацыя.

Узнікненне хрысціянскага манаства. Кляштары.

Манаскія ордэны бенедыкцінцаў, цыстэрцыянцаў, бернардзінцаў. Клонійская рэформа. Сутнасць і наступствы.

Мэта стварэння жабрацкіх манаскіх ордэнаў: францысканцаў, дамініканцаў, аўгусцінцаў, кармелітаў.

Ордэн езуітаў. Мэта стварэння і дзейнасць.

Манаскія ордэны – актыўныя ўдзельнікі крыжовых паходаў.

Мэты заснавання і структура манаска-рыцарскіх ордэнаў. Буйнейшыя манаска-рыцарскія ордэны: Мальтыйскі ордэн, ордэн Тампліераў, Тэўтонскі ордэн.

Масонства (франкмасонства) – таёмнае рэлігійна-этычнае таварыства.

*Тэма 3 Ордэн – узнагародны знак за вайсковыя
і грамадзянскія заслугі. Медаль*

Пераемнасць паміж манаскімі, манаска-рыцарскімі і свецкімі ордэнамі.

Агульная характарыстыка і асаблівасці свецкіх ордэнаў. Статут, ступені, стужка (ланцуг), дэвіз, правілы нашэння знака ордэна. Гісторыя ўзнікнення і правілы нашэння ордэнскай зоркі.

Медаль. Гісторыя ўзнікнення і выкарыстання. Тэхніка вырабу. Віды медалёў (мемарыяльныя, юбілейныя, узнагародныя). Тэматычная класіфікацыя медалёў.

Раздзел II Узнагародныя сістэмы краін свету

*Тэма 4 Узнагародныя сістэмы Вялікабрытаніі,
Гальшцініі, Гішпаніі, Даніі, Прусіі, Францыі, Швецыі*

Вялікабрытанія. Ордэн Падвязкі. Гісторыя заснавання (1348/1350). Паходжанне назвы ордэна. Знакі ордэна, дэвіз.

Ордэн Лазні. Гісторыя заснавання (1399). Паходжанне назвы. Знак ордэна, дэвіз.

Гішпанія. Ордэн Залатога Руна. Гісторыя заснавання (1429). Паходжанне назвы ордэна. Знакі ордэна, дэвізы.

Данія. Ордэн Слана. Гісторыя заснавання (1458, 1462). Паходжанне назвы ордэна. Знак ордэна, дэвіз.

Прусія. Ордэн Жалезнага Крыжа. Гісторыя заснавання (1812). Знак ордэна.

Францыя. Ордэн Святога Духа. Гісторыя заснавання (1579). Знак ордэна.

Ордэн Ганаровага Легіёна. Гісторыя заснавання (1802). Знакі ордэна, дэвіз.
Швецыя. Ордэн Серафімаў. Знакі ордэна, дэвіз.
Ваенны ордэн Мяча. Знакі ордэна, дэвіз.
Ордэн Палярнай Зоркі. Знак ордэна, дэвіз, ступені.

Тэма 5 Узнагародная сістэма Рэчы Паспалітай

Традыцыі ўзнагароджвання за вайсковыя і цывільныя заслугі ў Вялікім Княстве Літоўскім.

Асаблівасці палітычнай сістэмы Рэчы Паспалітай, якія тармазілі пачатак фарміравання ўласнай узнагароднай сістэмы краіны.

Гісторыя няўдалай спробы заснавання ордэна Бязгрэшнага Зачацця Дзевы Марыі. Статут, знак ордэна, ланцуг (стужка), дэвіз.

Ордэн Беллага Арла. Гісторыя заснавання (1705–1713). Ордэн Беллага Арла – найвышэйшы ўзнагародны знак. Статут, знак ордэна, ордэнская зорка, стужка, дэвіз, правілы нашэння.

Ордэн Святога Станіслава. Гісторыя заснавання ордэна (1765). Статут, знак ордэна, ордэнская зорка, стужка, дэвіз, правілы нашэння.

Ордэн Вайсковага Крыжа (ордэн “Virtuti Militari”). Гісторыя заснавання ордэна (1792). Статут, знакі ордэна, ордэнская зорка, стужка, дэвіз, ступені, правілы нашэння.

Узнагародныя медалі Рэчы Паспалітай. Прызначэнне, знешні выгляд.

Узнагароды часоў паўстання 1794 г.

Тэма 6 Узнагародная сістэма Расіі (да 1917)

Традыцыі ўзнагароджвання за ваенныя і цывільныя заслугі ў Расіі. “Залатыя”.

Ордэн Святога Апостала Андрэя Першазванага. Гісторыя заснавання ордэна (1698/1699). Ордэн Андрэя Першазванага – найвышэйшы ордэн краіны. Статут, знак ордэна, ордэнская зорка, стужка, дэвіз, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Святой Вялікапакутніцы Кацярыны. Гісторыя заснавання ордэна (1714). Статут, знакі ордэна, ордэнская зорка, стужка, дэвіз, ступені, правілы нашэння.

Ордэн Святога Дабравернага Аляксандра Неўскага. Гісторыя заснавання ордэна (1725). Статут, знак ордэна, ордэнская зорка, стужка, дэвіз, правілы нашэння.

Вайсковы ордэн Святога Вялікапакутніка і Перамоганосца Георгія. Гісторыя заснавання ордэна (1769). Ордэн Святога Георгія – найвышэйшы ваенны ордэн краіны. Статут, знакі ордэна, ордэнская зорка, стужка, дэвіз, ступені, правілы нашэння. Поўныя кавалеры ордэна.

Сістэма георгіеўскіх узнагарод. Пяць баявых афіцэрскіх залатых крыжоў, знак узнагароды Ваеннага ордэна (Георгіеўскі Крыж), медаль “За храбрасць” (Георгіеўскі медаль), георгіеўскія адрозненні для вайсковых частак (георгіеўскія сцягі і трубы), цямляк з георгіеўскай стужкі і эмалевы крыжык.

Ордэн Святога Раўнаапостальскага князя Уладзіміра. Гісторыя заснавання ордэна (1782). Статут, знакі ордэна, ордэнская зорка, стужка, дэвіз, ступені, правілы нашэння.

Ордэн Святой Ганны. Гісторыя заснавання ордэна (1735). Увядзенне ордэна ва ўзнагародную сістэму Расіі (1797). Статут, знакі ордэна, ордэнская зорка, стужка, дэвіз, ступені, правілы нашэння.

Ордэн Святога Іаанна Іерусалімскага. Увядзенне ордэна ва ўзнагародную сістэму Расіі (1797). Статут, знакі ордэна, ордэнская зорка, стужка, ступені, правілы нашэння.

Увядзенне ва ўзнагародную сістэму Расійскай імперыі ордэнаў Белага Арла, Святога Станіслава і Вайсковага Крыжа (1831). Асаблівасці расійскіх варыянтаў гэтых ордэнаў.

Узнагародныя медалі.

Тэма 7 Узнагароды Белага Руху

Спецыфічныя ўмовы фарміравання ўзнагароднай сістэмы Белага Руху.

Узнагародныя знакі Белага Руху (знак 1-га Кубанскага (Лядовага) паходу, ордэн Свяціцеля Мікалая Цудатворцы, Крыж (ордэн) Архангела Міхаіла і інш.).

Калектыўныя ўзнагароды (сцягі, трубы).

Знакі (крыжы) рускай арміі, заснаваныя ў эміграцыі.

Тэма 8 Узнагароды БНР і беларускай эміграцыі

Спроба стварэння ўласнай дзяржаўнай сістэмы ўзнагарод Беларускай Народнай Рэспублікі. Крыж Пагоні, Полацкі Беларускі Крыж (Беларускі Крыж Святой Ефрасінні Полацкай).

Узнагародныя знакі Беларускай Цэнтральнай Рады (1944). Ордэн “Залаты Крыж Заслугі з мечамі”, ордэн “Залаты Крыж Заслугі”, ордэн “Срэбны Крыж Заслугі з мечамі”, ордэн “Срэбны Крыж Заслугі”, ордэн “Жалезны Крыж Заслугі з мечамі”, ордэн “Жалезны Крыж Заслугі”.

Узнагародныя знакі Рады БНР у эміграцыі (1949–1952). Ордэн Пагоні, вайсковы ордэн Жалезнага Рыцара, ордэн “Медаль Партызана”.

Узнагароды Беларускай Цэнтральнай Рады ў эміграцыі (1976). Ордэн “Пагоня – Жыве Беларусь!”, медаль “Крыж Заслугі Б.К.А.”, медаль “Беларускія ветэраны на чужыне”.

Тэма 9 Узнагародная сістэма Польшчы

(1919–1939).

Аднаўленне ордэнаў “Virtuti Militari” /5 класаў/ (1919) і Белага Арла (1921).

Заснаванне новых узнагарод: ордэн Адраджэння Польшчы /5 класаў/ (1921); Крыж Храбрых (1920), Крыж Польшкіх легіянераў з Амерыкі (1920), Сілезскі Крыж на стужцы Доблесці і Заслугі /2 ступені/ (1921), Крыж Заслугі войск Цэнтральнай Літвы (1922/26), Крыж Заслугі /3 ступені/ (1923), Крыж Заслугі “За храбрасць” (1928), Крыж Незалежнасці /з мечамі і без мечай/

(1930), Ваенны Добраахвотніцкі Крыж за вайну 1918–1921 (1939) /выпуск не адбыўся/.

*Тэма 10 Узнагародная сістэма Германіі часоў Другой сусветнай вайны
(1939–1945)*

Аднаўленне ў Германіі ордэна Жалезнага Крыжа (1939). Іспанскі Крыж (1939), Крыж славы Легіёна Кондар (1939), Крыж “За ваенныя заслугі” (1939), Нямецкі Крыж (1941).

Узнагародныя медалі і знакі.

Тэма 11 Узнагародная сістэма СССР

Гісторыя фарміравання, спецыфічныя рысы савецкай узнагароднай сістэмы.

Ордэн Чырвонага Сцяга РСФСР. Гісторыя заснавання ордэна (1918). Статут, знакі ордэна, правілы нашэння.

Заснаванне ордэна Чырвонага Сцяга СССР (1924). Кавалеры ордэна.

Ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга РСФСР. Гісторыя заснавання ордэна (1920). Статут, знак ордэна, правілы нашэння.

Ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга БССР. Гісторыя заснавання ордэна (1924). Статут, знак ордэна, правілы нашэння.

Заснаванне ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга СССР (1928). Кавалеры ордэна.

Ордэн Леніна. Гісторыя заснавання ордэна (1930). Ордэн Леніна – вышэйшы ордэн СССР. Статут, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Вышэйшая ступень адзнакі – званне Героя Савецкага Саюза. Гісторыя заснавання (1934). Палажэнне. Медаль “Залатая Зорка” (1939). Кавалеры вышэйшага звання.

Ордэн Чырвонай Зоркі. Заснаванне ордэна (1930). Статут, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн “Знак Пашаны” (з 1988 – ордэн Пашаны). Заснаванне ордэна (1935). Статут, знакі ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Вышэйшая ступень адзнакі – званне Героя Сацыялістычнай Працы. Гісторыя заснавання (1938). Палажэнне. Медаль “Серп і Молат” (1940). Кавалеры вышэйшага звання.

Першыя савецкія медалі (1938). Медалі “XX год Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі”, “За адвагу”, “За баявыя заслугі”, “За працоўную доблесць”, “За працоўную адзнаку”.

Узнагароды часоў Вялікай Айчыннай вайны (1941 – 1945)

Ордэн Айчыннай вайны. Заснаванне ордэна (1942). Статут, знакі ордэна, ступені, правілы нашэння. Кавалеры ордэна. Аднаўленне ордэна як памятнай узнагароды (1985).

Ордэн Суворова. Заснаванне ордэна (1942). Статут, знакі ордэна, ступені, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Кутузава. Заснаванне ордэна (1942). Статут, знакі ордэна, ступені, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Аляксандра Неўскага. Заснаванне ордэна (1942). Статут, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Багдана Хмяльніцкага. Заснаванне ордэна (1943). Статут, знакі ордэна, ступені, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Медаль “Партызану Айчыннай вайны” (1943).

Ордэн “Перамога”. Заснаванне ордэна (1943). Статут, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Славы. “Салдацкі” ордэн. Заснаванне ордэна (1943). Статут, знакі ордэна, ступені, правілы нашэння. Поўныя кавалеры ордэна.

Навацыі ва ўзнагароднай сістэме ў 1943 г.

Ордэн Ушакова. Заснаванне ордэна (1944). Статут, знакі ордэна, ступені, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Нахімава. Заснаванне ордэна (1944). Статут, знакі ордэна, ступені, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Медалі Ушакова і Нахімава (1944).

Званне і ордэн “Маці-гераіня”. Заснаванне ордэна (1944). Статут, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн “Мацярынская слава”. Заснаванне ордэна (1944). Статут, знакі ордэна, ступені, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Медалі “За абарону Адэсы”, “За абарону Севастопаля”, “За абарону Ленінграда”, “За абарону Сталінграда”, “За абарону Масквы”, “За абарону Каўказа”, “За абарону Савецкага Запаляр’я”, “За абарону Кіева”;

“За ўзяцце Будапешта”, “За ўзяцце Кенігсберга”, “За ўзяцце Вены”, “За ўзяцце Берліна”;

“За вызваленне Белграда”, “За вызваленне Варшавы”, “За вызваленне Прагі”;

“За перамогу над Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне 1941–1945 гг.”, “За доблесную працу ў Вялікай Айчыннай вайне 1941–1945 гг.”, “За перамогу над Японіяй”.

Узнагароды пасляваеннага часу

Узнагародныя медалі.

Ордэн Кастрычніцкай Рэвалюцыі. Заснаванне ордэна (1967). Статут, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн “За службу Радзіме ва Узброеных Сілах СССР”. Заснаванне ордэна (1974). Статут, знакі ордэна, ступені, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Дружбы народаў. Заснаванне ордэна (1972). Статут, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Працоўнай Славы. Заснаванне ордэна (1974). Статут, знакі ордэна, ступені, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн “За асабістую мужнасць”. Заснаванне ордэна (1988). Статут, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ганаровыя званні “Горад-герой” (1965), “Крэпасць-герой” (1965).
Ганаровыя званні СССР.

Тэма 12 Узнагародная сістэма Рэспублікі Беларусь

Гісторыя фарміравання, спецыфічныя рысы ўзнагароднай сістэмы Рэспублікі Беларусь.

Медаль Францыска Скарыны. Заснаванне медаля (1988).

Закон Рэспублікі Беларусь “Аб дзяржаўных узнагародах Рэспублікі Беларусь” (1995).

Найвышэйшая ступень адзнакі – званне “Герой Беларусі”. Заснаванне звання (1995). Палажэнне. Медаль Героя Беларусі.

Героі Беларусі.

Ордэн Айчыны. Заснаванне ордэна (1995). Палажэнне, знакі ордэна, ступені, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Воінскай Славы. Заснаванне ордэна (1995). Палажэнне, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Кастуся Каліноўскага. Заснаванне ордэна (1995). Палажэнне, знак ордэна, правілы нашэння. Скасаванне ордэна (2014).

Ордэн Францыска Скарыны. Заснаванне ордэна (1995). Палажэнне, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Маці. Заснаванне ордэна (1995). Палажэнне, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Медаль “За адвагу” (1995) і інш.

Ордэн “За службу Радзіме”. Заснаванне ордэна (1997). Палажэнне, знакі ордэна, ступені, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн “За асабістую мужнасць”. Заснаванне ордэна (1997). Палажэнне, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Пашаны. Заснаванне ордэна (1997). Палажэнне, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Дружбы народаў. Заснаванне ордэна (2002). Палажэнне, знак ордэна, правілы нашэння. Кавалеры ордэна.

Ордэн Працоўнай славы (2017). Кавалеры ордэна.

Ордэн “За ўмацаванне міру і дружбы” (2017). Кавалеры ордэна.

Ордэн “За воінскую доблесць” (2022)

Узнагародныя медалі. Ганаровыя званні.

Закон Рэспублікі Беларусь “Аб дзяржаўных узнагародах Рэспублікі Беларусь” (2004).

ВУЧЭБНА–МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	семінар. заняткі		
1	2	3	4	5	6
ФАЛЕРЫСТЫКА					
1	Уводзіны. Прадмет, задачы і крыніцы фалерыстычных даследаванняў. Гістарыяграфічны агляд	1			падрыхтоўка і праверка электронных прэзентацый
Раздзел I Агульная фалерыстыка					
2	Тэма 1 Узнагародная атрыбутыка антычнага свету	1			падрыхтоўка і праверка электронных прэзентацый
3	Тэма 2 Манаскія, духоўна-рыцарскія і свецкія ордэны	2			падрыхтоўка і праверка электронных прэзентацый
4	Тэма 3 Ордэн – узнагародны знак за вайсковыя і грамадзянскія заслугі. Медаль	2			падрыхтоўка і праверка электронных прэзентацый
Раздзел II Узнагародныя сістэмы краін свету					
5	Тэма 4 Узнагародныя сістэмы Вялікабрытаніі, Гальшцініі, Гішпаніі, Даніі, Прусіі, Францыі, Швецыі	4			падрыхтоўка і праверка электронных прэзентацый
6	Тэма 5 Узнагародная сістэма Рэчы Паспалітай	4	2		падрыхтоўка і праверка электронных прэзентацый
7	Тэма 6 Узнагародная сістэма Расіі (да 1917)	6	2		падрыхтоўка і праверка электронных прэзентацый
8	Тэма 7 Узнагароды Белага Руху			1	падрыхтоўка і праверка электронных прэзентацый
9	Тэма 8 Узнагароды БНР і беларускай эміграцыі			1	падрыхтоўка і праверка электронных

					прэзентацый
10	Тэма 9 Узнагародная сістэма Польшчы (1918–1939)			1	падрыхтоўка і праверка электронных прэзентацый
11	Тэма 10 Узнагародная сістэма Германіі часоў Другой сусветнай вайны			1	падрыхтоўка і праверка электронных прэзентацый
12	Тэма 11 Узнагародная сістэма СССР	6	2	2	падрыхтоўка і праверка электронных прэзентацый
13	Тэма 12 Узнагародная сістэма Рэспублікі Беларусь	2	2	2	падрыхтоўка і праверка электронных прэзентацый
Разам		28	8	8	

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. Бурков, В.Г. Фалеристика / В.Г.Бурков. – Л.: Изд.центр РГГУ, 2000. – 164 с.
2. Всеволодов, И.В. Беседы о фалеристике. Из истории наградных систем / И.В.Всеволодов. – М.: Наука, 1990. – 336 с.
3. Исаева, И.К. Награды Республики Беларусь / И.К. Исаева. – Минск: Беларусь, 2007. – 120 с.
4. Смыслов, О.С. Загадки советских наград. 1918–1991 годы / О.С.Смыслов. – М.: Вече, 2005. – 352 с.

Дадатковая

1. Аб дзяржаўных узнагародах Рэспублікі Беларусь: закон Рэсп. Беларусь, 13 красавіка 1995 г. // Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. – 1995. – № 22-23. – Арт. 304.
2. Аб зацвярджэнні Палажэння аб званні “Герой Беларусі”, ордэнах, медалях і ганаровых званнях РБ: закон Рэсп. Беларусь, 2 чэрвеня 1997 г. // Ведамасці Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь. – 1997. – № 24. – Арт. 461.
3. Аб зацвярджэнні апісання ордэнаў, медалёў і нагрудных знакаў да ганаровых званняў Рэспублікі Беларусь: указ Прэзідэнта Рэсп. Беларусь, 6 верасня 1999 г. // Збор дэкрэтаў, указаў прэзідэнта і пастанаў урада Рэспублікі Беларусь. – 1999. – № 25. – Арт.707.
4. Бурков, В.Г. Историография отечественных фалеронимов и фалеристики / В.Г.Бурков. – Л.: ЛГУ, 1990. – 88 с.
3. Дуров, В.А. Русские и советские боевые награды / В.А.Дуров. – М.: Внешторгиздат, 1989. – 107 с.
5. Колесников, Г.А. Ордена и медали СССР / Г.А.Колесников, А.М.Рожков. – М.: Воениздат, 1983. – 299 с.

6. Косарева, А.В. Искусство медали / А.В.Косарева. – М.: Просвещение, 1977. – 127 с.
7. Кузнецов, А. О Белой армии и ее наградах 1917–1922 гг. / А.Кузнецов. – М.: Столица, 1991. – 45 с.
8. О государственных наградах Республики Беларусь: закон Рэсп. Беларусь, 18 мая 2004 г. / Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь. – 2004. – № 88. – С. 15–32.
9. Российские императорские и царские ордена в собрании Государственного исторического музея. – М.: ГИМ, 2003. – 159 с.
10. Спасский, И.Г. Иностранные и русские ордена до 1917 года / И.Г.Спасский. – СПб.: Дорваль, 1993. – 142 с.
11. Тетерник, А.В. Наградная система Беларуси / А.В.Тетерник // Армия. – 2001. – № 3. – С. 4–5.
12. Узнагароды Рэспублікі Беларусь / уклад. І.К.Ісаева. – Мінск: Беларусь, 2004. – 96 с.

Пэралік рэкамендуемых сродкаў дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Вучэбная работа студэнтаў накіравана на засваенне лекцыйнага матэрыялу, а таксама на самастойны пошук і падрыхтоўку інфармацыйных матэрыялаў па гісторыі заснавання і дзейнасці беларускіх музеяў.

Найбольш дзейснымі педагагічнымі метадыкамі і тэхналогіямі, што накіроўваюць студэнтаў да пошуку і выкарыстання ведаў, садзейнічаюць набыццю вопыту самастойнага вырашэння задач, адносяцца:

- гісторыка-тэматычны падыход;
- тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
- тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
- камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусіі, дыялогі, абмен думкамі і інш.).

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавая, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай работы, вучэбна-метадычныя комплексы. У практыку правядзення семінарскіх заняткаў мэтазгодна ўкараняць метадыкі актыўнага навучання, дыскусійныя формы.

Замацаванне атрыманых ведаў мае працяг пры праходжанні вучэбнай і вытворчай практыкі ў музеях краіны, напісанні курсавой і дыпломнай работы па дадзенай дысцыпліне.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

Самастойная работы студэнтаў арганізуецца ў адпаведнасці з вучэбным планам (рабочыя варыянты). Прадугледжваюцца такія формы, як падрыхтоўка студэнтамі інфармацыйных матэрыялаў на адпаведную тэматыку, падрыхтоўка прэзентацый, складанне бібліяграфічных спісаў і інш.

Кантроль за викананнем самастойнай работы з'яўляецца бягучым і рэалізуецца праз электронную пошту, індывідуальныя кансультацыі, на семінарскіх і лекцыйных занятках, а таксама ў час правядзення экзамена.

Выкладчык-прадметнік знаёміць студэнтаў са спецыфікай виканання самастойнай работы і спосабамі яе канролю на ўводнай лекцыі па вучэбнай дысцыпліне.